

DELINCVENȚA JUVENILĂ: ACTUALITATEA ȘI IMPORTANȚA PROBLEMEI*Elvira CIOBANU*

Societatea noastră se confruntă cu o multitudine de probleme sociale, ce nu au fost anticipate, generate de transformările majore în toate sferele vieții sociale și care au un impact negativ asupra întregii societăți. La nivelul transformărilor produse în sfera atitudinilor și comportamentelor, schimbările sociale au generat o accentuată insecuritate socială, suspiciune și frustrare în special în rândul tinerei generații, un puternic pesimism social, un sentiment de descurajare și chiar de inadaptare. Comportamental, aceste percepții și atitudini se materializează fie în conduite din ce în ce mai blazate, fie în comportamente deviate. În multitudinea formelor pe care le poate îmbracă devianța socială, un loc aparte îl ocupa conduitele delincvente, acestea caracterizându-se prin cel mai înalt nivel al pericolului social.

După câștigarea independenței, Republica Moldova s-a confruntat cu profunde transformări politice, economice, sociale, culturale, care, pe componenta infraționalității s-au materializat în apariția unui mediu social care a facilitat menținerea și creșterea procentului delincvenței în general și mai ales a celei juvenile în special. Fenomenul este valabil pentru toate statele, fie ca sunt ele puternic dezvoltate economic fie că sunt angrenate într-un amplu proces de restructurare economică asemeni statelor din estul Europei, din care face parte și țara noastră. Diferența este redată de faptul că în statele aflate în plină tranziție de la un sistem (politic, economic, social) la altul fenomenul infraționalității găsește un mediu prielnic pentru dezvoltare.

Din acest motiv, tratarea și prevenirea infraționalității, implică în mod direct responsabilități la toate nivelele sociale, de la legislativ până la executiv, având în vedere faptul că sărăcia, crizele economice și sociale nu generează de la sine asemenea fenomene criminalitate (totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un anumit teritoriu și într-o anumită perioadă) având o etiologie mult mai complexă, iar profilaxia sa presupune cooperarea tuturor entităților care au tangență cu acest fenomen (de la instituții de stat până la ONG-uri). Pe de altă parte, are loc și un proces invers, fenomenul delincvenței afectând procesele economice și sociale. Se intră astfel într-un cerc vicios cu blocaje majore la nivelul acestor procese. Abandonul școlar sporit, lipsa de viziune a familiei, disfuncțiile înregistrate în funcționarea instituțiilor responsabile de protecția copilului, lipsa componentei societății civile care să ajute familia, toate acestea corelate cu existența unui control social redus generat de situația de anomie indusă de fenomenul tranziției a dus la o escaladare a acestui proces confirmat de creșterea în fiecare an a numărului total de infracțiuni și infractori.

Realitatea practică, precum și studiul literaturii de specialitate relevă faptul că fenomenele sociale, regăsite în conținutul conceptelor de devianță, delincvență, infraționalitate, criminalitate, preocupă tot mai intens nu numai specialiștii în domeniu, ci și factorii politici, guvernamentali, opinia publică, în general, atât pe plan intern, regional, cât și internațional. Asemenea preocupări sunt pe deplin justificate, dacă se are în vedere faptul că urmările

acestor fenomene, mai ales ale celor care intră sub incidența delincvenței, infracționalității și criminalității afectează, în cel mai înalt grad, valorile fundamentale ale societății, pe un plan mai larg, și ale persoanelor direct vizate, pe unul mai restrâns, respectiv drepturile și libertățile fundamentale ale omului, existența și buna funcționalitate a societății democratice și instituțiilor statului său de drept. În Republica Moldova studiile de specialitate atrag atenția asupra faptului că ne aflăm în fața unui fenomen social ce capătă amploare și pare să depășească eforturile specialiștilor angrenați în prevenirea și diminuarea criminalității violente.

Neajunsurile inerente crizei socio-economice, care completează dificultățile de dezvoltare a personalității, de adaptare și integrare socială, sporesc evident vulnerabilitatea generației tinere și amplifică riscul depravării. Incapacitatea unora dintre minori de a atinge standardele impuse de societate se manifestă sub forma delincvenței juvenile. Problemele delincvenței juvenile au o identitate proprie. Cu repercusiuni dezastruoase pentru societate în ansamblu, acest fenomen este de o actualitate stringentă, având dimensiuni și implicații profunde, deosebit de sensibile la procesele schimbărilor sociale. Gradul înalt al „activismului” infracțional al minorilor din Republica Moldova îl denotă diverse date statistice oficiale naționale și internaționale. [6]

Conform datelor ONU, la nivel mondial circa 30% din toți tinerii, inclusiv minorii, participă la diferite acțiuni ilicite, iar 5% comit crime periculoase. Totodată, Republica Moldova rămâne pe o treaptă înaltă în ce privește ponderea minorilor în totalul persoanelor acuzate.

O creștere, a numărului de cazuri infracționale în care sunt implicați minorii, ne arată și datele statistice afișate de către Portalul Guvernamental al datelor deschise. [5] Conform acestora în anul curent au fost săvârșite 722 de infracțiuni cu implicarea minorilor, cu 5,25% mai mult comparativ cu anul precedent – 686 cazuri. Dacă este să analizăm tipurile de infracțiuni, în care au fost implicați minorii, atunci se constată o creștere a *furturilor* cu circa 12,27%, comparativ cu anul precedent. O creștere semnificativă se atestă și la alte tipuri de infracțiuni precum *infracțiunile legate de droguri* cu 25% și *infracțiunile săvârșite în stare de ebrietate* 42,86%.

Este unanim recunoscut faptul că orice societate, indiferent de stadiul dezvoltării sale, în urma procesului de socializare imprimă membrilor săi un anumit model sau paradigmă normativ-comportamentală, model de natură culturală prin care subiecții sociali învață cultura grupului majoritar și rolurile sociale asociate statutului lor pe care trebuie să le urmeze în cadrul respectivei societăți.

În acest context Albert Ogien menționează că *devianța* este înțeleasă ca o consecință a destructurării sociale. Ca urmare a acestei destructurări, unele organisme și instituții statale pierd controlul social iar starea de *anomie* devine preponderentă. În acest sens, vorbim despre devianță ca despre o problemă publică care necesită o serie de acțiuni concrete și decizii politice, concomitent cu aplicarea procedurilor terapeutice ale autorităților de control.” [7] În aceeași ordine de idei Dan Baciu pune accent pe faptul că *delincvența juvenilă* este condiționată de dinamica vieții socio-economice, de starea de anomie existentă la nivel macro și micro-social. Resocializarea minorilor presupune probleme generale și speciale. Problemele speciale privind resocializarea minorilor implică abordarea diferitelor aspecte cum ar fi: existența unui mare număr de minori arestați preventiv, situația lor rămânând neclarificată

o perioadă mare de timp, numărul mare de minori cu deficiențe fizice și psihice din centrele de reeducare și penitenciare, numărul mare de minori care provin din medii cu promiscuitate, pregătirea inadecvată a personalului didactic din domeniul psiho-pedagogiei speciale, inexistența mai multor alternative la pedeapsa cu închisoarea etc.” [1]

Prima problemă care se ridică privind delincvența juvenilă este legată de necesitatea utilizării acestui termen în loc de alți termeni consacrați juridic și folosiți pentru adulți care încalcă normele juridico-penale. Acest termen provine de la cuvântul francez *delinquance juvenile* care, la rândul lui, se originează în latinescul *delinquere juvenis* și el desemnează ansamblul abaterilor și încălcărilor de norme sociale, *sanctionate juridic*, săvârșite de minorii până la 18 ani.

Autorii Sorin Rădulescu și Dan Banciu tratează *actul delicvent*, ca atare, drept expresia unui șir de acțiuni și conduite care contrastează puternic cu normele de conviețuire existente în cadrul familiei, instituțiilor, societății... [4, p. 77]

În funcție de aceste caracteristici delincvența este „un fenomen deosebit de complex, incluzând o serie de aspecte și dimensiuni de natură statistică, juridică, psihologică, sociologică, prospectivă, economică și culturală.” [3]

- *dimensiunea statistică* evidențiază starea și dinamica delincvenței în timp și în spațiu;
- *dimensiunea juridică* evidențiază tipul normelor juridice violate prin acte și fapte antisociale, pericolozitatea socială a acestora, gravitatea prejudiciilor produse, modalitățile de resocializare a persoanelor delincvente;
- *dimensiunea psihologică* ce evidențiază structura personalității individului delicvent și individului normal, motivația și mobilurile comiterii delictului, atitudinea delicventului față de fapta comisă;
- *dimensiunea sociologică* centrată pe identificarea, explicarea și prevenirea socială a delictelor și crimelor, în raport cu multiple aspecte de inadaptare, dezorganizare și devianță existente în societate și cu formele de reacție socială față de diferite delict;
- *dimensiunea economică* evidențiază consecințele directe și indirecte ale diferitelor delict din punct de vedere material și moral;
- *dimensiunea prospectivă* evidențiază tendințele de evoluție în viitor a delincvenței.

O altă problemă a acestor preocupări este caracterizată de delincvența juvenilă, determinată de implicarea din ce în ce mai mare a minorilor în comiterea faptelor antisociale, de vârsta tot mai scăzută a participanților proveniți din această categorie, de efectele faptelor lor în plan individual și social.

Autorul M. Stoian îl caracterizează pe delicventul minor astfel: „lipsit de angoase, mai cu seamă de cele provocate de «sentimentul de vinovăție» care nici nu există la el dispune de o mare ingeniozitate în permanența sa strădanie de a disimula, de a se apăra prin minciuni, de a lua «măsurile de precauție» față de tot ce l-ar putea lua prin surprindere; stăpânit de o vie mulțumire de sine, dovedește remarcabile facultăți în adaptarea la situații noi, în organizarea unor acțiuni negative; rezistența de necrezut la presiunile de orice fel, intimidare, muștrare – folosindu-se magistral de tehnica tăcerii disprețuitoare; evidentă maturitate afectivă”. [8, p. 9-10]

Problematica riscului în cadrul comportamentului delicvent, poate fi abordată atât din punct de vedere al factorilor sociali (carențele socializării, familia minorilor, gradul de șco-

larizare, folosirea substanțelor halucinogene, sărăcia), cât și din cea a factorilor psihologici (impulsivitatea, autocontrolul, necesitatea de a trăi senzații tari, sociabilitatea, afectivitatea), descrise în literatura de specialitate ca având un rol determinant în geneza acestui fenomen. [2]

Prin urmare, actualitatea temei este determinată de:

- creșterea numărului infractorilor, precum și diversificarea infracțiunilor săvârșite de către minori;
- necesitatea constituirii unei metodologii și a unei metode implicate în cercetarea delincvenței juvenile în scopul identificării particularităților infracțiunilor săvârșite de către minori, a factorilor ce contribuie la orientarea minorilor spre un comportament în dezacord cu legea și a condițiilor de prevenire și combatere a criminalității minorilor;
- apariția în RM a unor noi servicii promovate atât prin intermediul organismelor statale, cât și în sectorul nonguvernamental (ofițeri de probațiune, centru de plasament pentru minori etc.).

În Republica Moldova fenomenul minorului aflat în conflict cu legea a devenit un domeniu de interes pentru sociologi, juriști, asistenți sociali, psihologi, pedagogi. În ultimii ani, e în curs de desfășurare procesul de reformare a justiției juvenile. Un moment de mare interes îl constituie sistemul european de funcționare a instituțiilor sociale în vederea prevenirii și diminuării delincvenței juvenile.

În acest context, apare necesitatea de a propune spre cercetarea o abordare sistemică contrar celei fragmentare existente, fapt care ar trebui să dinamizeze instituțiile sociale deja existente în Republica Moldova în vederea prevenirii și diminuării fenomenului delincvenței juvenile.

Bibliografie:

1. Banciu D. Control social și sancțiuni sociale. București: Editura Hyperion XXI. 1992.
2. Banciu D., Rădulescu S. Evoluții ale delincvenței juvenile în România. București: Editura Lumina Lex, București. 2002.
3. Banciu D., Rădulescu S. Introducere în sociologia delincvenței juvenile. Adolescența – între normalitate și devianță. București: Editura Medicală. 1990.
4. Banciu D., Rădulescu S. Sociologia crimei și criminalității. București: Editura Șansa. 1996.
5. http://date.gov.md/ckan/dataset/4699-delicventa-juvenila/resource/41b4fc48-8f06-4387-b724-9d659f87c917?inner_span=True (vizitat 27. 12. 2014).
6. <http://irp.md/news/517-rata-infracionalitii-juvenile-n-republica-moldova-i-unele-ri-ale-europei-dup-anii-90-i-pn-n-anul-2010.html> (vizitat 19. 12. 2014)
7. Ogien A. Sociologia devianței. Iași: Editura Polirom. 2002.
8. Stoian M. Minori în derivă. București: Editura Enciclopedică. 1972.